

Glasba.

Mladinski glasi. — Uglasbil P. Angelik Hribar. (Ponatis iz „Angeljčka“). I. zvezek. Mladinske pesmi J. Stritarja. (S slikami.) — II. zvezek. Pesmi cerkvene in svetne. (Čveteroglasno). V Ljubljani 1901. Založilo društvo „Pripraviški dom“. Tiskala „Katoliška tiskarna“. — Cena vsakemu zvezku je 40 h. — Vsak mladino ljub gotovo z veseljem pozdravlja to zbirko. Vsega ima ta zbirka dovolj: pesmi veselih, nagajivih, krepkih, resnih, tolažljivih in zraven še prijetnih cerkvenih, pesmi, ki izražajo vse, kar more prevevati preprosto otroško srce. — I. zvezek obsega izključno pesmice v prijetnem, lepo izpeljanem dvoglasnem stavku, II. zvezek pa čveteroglasne svetne in cerkvene v sicer preprostem, gladko-tekočem stavku, kakršnega zahtevajo pesmi otroškega značaja. Človeku se zdi, ko pregleduje te skladbice, kakor da bi hodil po bujnocvetočem pomladnem vrtu, obsejanem z najrazličnejšimi cvetkami. Nekatere so krasne, da postoji pri njih, druge sicer nimajo tako krasotnega nakita, a širijo prijetno vonjavo, tretje pa so le bolj zato, da delajo drugim nekako ozadje. Tudi v teh zbirkah je nekaj pesmic, ki jih diči lepa zunanja oblika, druge pa so sicer nekoliko preprosteje opravljene, a nam tudi ugajajo, ker tako dobro izražajo čuvstvovanje otroške duše. Nekaj malega je pa tudi takih, ki same na sebi niso morda slabe, a v zbirki se nam zdé le bolj zaradi števila. To pa zlasti zato, ker imajo ali motive, ki so v zbirki tualitam že boljše obde-

lani, ali ker imajo vsled navadnih, vsakdanjih motivov nekak stereotipen izraz. Seveda se je bilo temu izvečine težko izogniti, ker je besedilo tuintam skoraj brez vsakega liričnega tona. Vendar pa ta mali nedostatek zbirke kar take ne kazí, ker je v zbirki dobrih pesmic na izbiro. Zato želimo, da bi se ti „Mladinski glasi“ glasili povsod iz svežih otroških grl in da bi odmevali od vseh krajev naše domovine. *Fr. K.*

Skladbe. 1. Samospevi s klavirjem. Zložil Hrabroslav Volarič. Založila Franja Volaričeva. Izdal Josip Čerin. Cena 3 K. — Rajni skladatelj Volarič je bil nežnočuten glasbenik, ki je zložil mnogo pesmi resnega in šaljivega značaja. Prehitela ga je smrt, da ni mogel sam izdati svojih skladb. Zato jih izdaja njegova vdova, a prireja jih za tisk g. Čerin. Moderni glasbenik bi rekel, da so te skladbe starikave in šablonske. Oni, ki so obsodili Nedvêdove samospeve, ne bi bili zadovoljni niti z Volaričem, ker je zlagal v istem slogu. A odrekati se ne more tem samospévom, da imajo v sebi mnogo pristnega, domačega čutila in da je v njih neskaljen izraz naivnega duha. Takí sta n. pr. „Dekliška tožba“ in „Ne žaluj!“ Volarič si izbere vedno enostaven napev, ki ga vodi skozi vso pesem, da jo melodično zaokroži. Globljih misli ne išče, tudi spremljevanje enostavno prilaga enostavnemu napevu. Za koncertno dvorano niso zložene te pesmi, a v domačem krogu se dobro pojó. *E. L.*

To in ono.

Prešernov sonetni venec je v gladkem nemškem prevodu izdal g. Anton Funtek in je čisti dohodek lične knjižice namenil Prešernovemu spomeniku v Ljubljani. O tem prevodu izpregovorimo več prihodnjič.

„*Glasbena Matica*“ v Ljubljani je priredila dne 9 sušca III. koncert v tej sezoni. Tudi pri tem koncertu se je odlikoval izvrstni zbor, ki je dovršeno proizvajal Iv. pl. Zajca „Dolazak Hrvata“ in Wagnerjeva krasna zbor s spremljevanjem orkestra: „Presrečen sem“ in „Pozdrav vesel dvorani“. G. operni pevec Tit Olzewski je pel dve novi pesmi gospoda dr. Gojmira Kreka: „Misli“ in „Zaprta so njena okenca...“ To sta moderni skladbi, ki imata pač posamezne jako fine stavke, ki pa v celoti zbujata

le ono nemirno in nedoločeno čuvstvo ki je lastno, novemu secesionizmu. Posebnost tega večera je bila virtuoziinja na harfi gospa Jelena Klíčka-Nebešká, ki je s svojo precizno, res umetniško igro očarala občinstvo. Bil je to res izreden užitek, ker se tako dovršeno sviranje na harfo redko sliši v koncertnih dvorana.

Stjepan Ivičević. Dne 24. prosinca je preteklo sto let, kar je bil rojen v Drveniku pri Makarski hrvaški pesnik Stjepan Ivičević. Kot pesnik je deloval v dobi pred preporodom hrvaške književnosti. Ko je izšla prva številka „Danice Hirske“, se je oklenil Ivičević Gaja in mu poslal več pesmi za ta list. V njegovi zapuščini se je našlo precejšnje število izvornih in preloženih pesmi. Bil je eden prvih

domoljubov, ki so se javno borili za zedinjenje Hrvaške z Dalmacijo. Zato se je dal voliti l. 1848. v državni zbor in l. 1861. v hrvaški sabor.

Nova zvezda. Dn 21. februarja so zvezdoslovci opazili na nebu naenkrat novo zvezdo. Prikazala se je v ozvezdju Perzeja in jo je bilo videti zvečer skoraj navpično nad nami. Kdor ima kak zvezdni atlant, naj si jo misli skoraj natančno v sredi trikota, katerega tvorijo zvezde Algol (β), α in ϵ . Nova zvezda se je zasvetila spočetka v svetlobi zvezd prve vrste, a je začela takoj pojemati. Ko pišemo te vrstice, je njena svetloba nekako med drugo in tretjo vrsto.

Zgodovina nam poroča o več enakih pojavih. Najznamenitejša je bila takozvana Tychonova zvezda v Kasiopėj, katero je prvič opazil zvezdoznaneč Tycho de Brache 11. novembra l. 1572. Zvezda je v kratkem času zasvetila tako močno, da je nadkrižila vse druge nepremičnice in dosegla celó svetlost Venere. Toda že za mesec dni je jela svetloba polagoma pojemati in po 17 mesecih je postala za prosto oko zopet nevidna. — V novejšem času se je prikazala enaka zvezda v Kroni. Zelo majhna zvezdica 9—10. vrste, torej le za močne teleskope vidna, je v prvi polovici meseca majnika l. 1866. naenkrat zažarela v svetlosti zvezd druge vrste, potem pa kmalu tako opešala, da so jo od 20. maja dalje mogli opazovati le še z daljnogledom.

To zvezdo so učenjaki s spektroskopom natančno preiskavali. Šar je kazal svetle črte žarečega vodenca. Zvezdoznanci so iz tega sklepali, da se je na zvezdi izločila velika množina vodenca, ki se je užgal in druge snovi na zvezdi unel. Ta požar na zvezdi pa ni dolgo trajal; zato je tudi zvezda postala kmalu zopet nevidna.

Zanimivo je vprašanje, kaj provzročuje pri nebesnih svetovih one velikanske ognjene erupcije, vsled katerih nam postajajo nanovo vidni. Zvezdoznanci odgovarjajo na razne načine.

O zvezdah nepremičnicah se navadno misli, da so popolnoma stalne. To pa ni resnično. Vse takozvane nepremičnice našega ozvezdja se premikajo v svetovnem prostoru, tekó po odkazanih potih in se sučejo najbrže okrog skupnega težišča. Zaradi silne razdalje seveda s prostim očesom tega premikanja ne moremo opaziti, toda zvezdoslovci so s svojimi občutljivimi instrumenti zasledili tudi to premikanje in je dokazali v večji ali manjši meri skoraj pri vseh zvezdah. V svetovnem prostoru se pa ne nahajajo samo zvezde, temuč tudi neizmerne množine raznih snovi, katere imajo obliko večjih ali manjših meglic, in o katerih se misli, da se polagoma zgoščujejo v prave zvezde. Mogoče je tedaj, da zvezda na svojem potu zaide v tako meglo, katera sestoji iz velike množine plinov, ki se ob zvezdi vnamajo in provzročijo silen požar. To je eno mnenje učnjakov. — Drugi pa menijo, da lahko nastane veli-

kanska erupcija na zvezdi sami. Razni plini se izločijo iz zvezde in se užgó. Nekoliko temu podobne bi bile protuberance na solncu, katere se na obrobju kažejo v podobi silnih plamenov in na osredju solnca v podobi takozvanih bakelj.

Tretji, manj verjetni slučaj bi se utegnil primeriti, ako dve zvezdi trčita skupaj. Da obe telesi pri tako silnem udarcu zažarita, je brezdvomno tudi še tedaj, ako sta obe zvezdi popolnoma brez ognjene vsebine. Toda v tem slučaju bi ogenj ne bil samo na površju, ampak zažarela bi vsa vsebina obeh zvezd, in tak žar bi ne ugasnil v nekoliko dneh ali mesecih, ampak zvezda bi morala svetiti dolgo, zeló dolgo časa, skozi stoletja in še dalje.

Ker nova zvezda v svoji svetlobi že pojema, smemo sklepati, da je ogenj, kateri jo je storil nam vidljiv, nastal vsled raznih plinov, ki so se užgali na površju zvezdinem. Kan. I. S.

Rdeči sneg, katerega smo opazovali pred nekaj dnevi, je padal na mnogih krajih. Celó iz Berolina se je poročalo, da so videli rdečkast sneg, in v južni Italiji in v Siciliji so opazovali v dežnici rdečkast prah. Drobno gled nam kaže v tem prahu majhne, večinoma prozorne, ali vsaj prosojne drobce, kateri se pod polarizatorjem izpreminjajo v kremenčevih barvah. Kolikor se dá brez kemične preiskave sklepati, sestoji rdeči prah iz belkastih in bledorjavkastih kremenčevih drobcev, katerim so primesane razne druge snovi, ponajveč železni oksid, ilovina in druge rudnine. Ta prah je gotovo dvignil vihar iz Sahare. Ako upoštevamo velikanski prostor, čez katerega se je raztezala ta padavina, moramo sklepati, da so bili silni cikloni v Sahari, ki so dvignili velike množine peska in prahu v zrak in zanesli z južnimi vetrovi najmanjše drobce celó do severne Nemčije. Najbrže sta južno vreme, ki je takrat nastopilo, in pa izredna depresija barometra pod normalom (22mm) v tesni zvezi z afriškimi viharji. Kan. I. S.

Japonci in evropska omika. Znano je, da se Japonci vedno bolj približujejo evropski omiki. V vsej državni upravi posnemajo evropske zglede. Zdaj je pa izšel važen ministrski odlok, ki določuje, da se odpravi stara kitajska pisava in da se po šolah začne pisati z latinskimi črkami. Ta važna izprememba bo gotovo dobro vplivala na razvoj japonskega slovstva.

Najdražje kovine. Zlato ni najdražja kovina. Zdaj poznamo 26 kovin, ki so še dražje od zlata. Najdražji bi bil „gallium“, ki se je l. 1875. našel v cinkovi rudi ter je podoben aluminiju z modrobelim sijajem. Kilogram bi stal do 800.000 Kron. Potem pride „vanadium“, katerega kilogram bi stal do 110.000 K. Za njim pridejo „rubidium“, „thoricem“ in „glercinium“, „litium“, „lanthan“ in „calcium“. Zadržni je sicer v vsakem apnu, a silno težko ga je dobiti čistega, in zato je tako dragocen.